

Toespraak door Norbert De Batselier, vice-voorzitter van de Vlaamse Executieve en Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie, ter gelegenheid van de eerste spantoprichting op 26 februari 1991 van

HET BUSINESS CENTER FLANDERS TECHNOLOGY INTERNATIONAL

De 19de eeuw wordt nog steeds omschreven als de eeuw van de industrie. In de bouwcultuur resulteerde die revolutionaire vooruitgang in het bouwen van bruggen, stations, serres, hallen, beurzen en dies meer, waarvoor nieuwe bouwtechnieken werden gebruikt die vooral gebaseerd waren op het gebruik van ijzer en gietijzer.

Voor de vormgeving zat men nog steeds vastgekluisd aan de oude klassieke, middeleeuwse of renaissance vormen.

In functie van maatschappelijk nuttige constructies die beantwoorden aan bepaalde noden gaan dan ook diverse stemmen op voor een eigentijdse architectuur, die precies en nauwgezet de voorwaarden van een bepaalde behoefte zou invullen.

Het betekende intrinsiek dat men onder meer de materialen zou gebruiken volgens hun kwaliteiten en eigenschappen.

Victor Horta heeft het nieuwe gedachtengoed in de architecturale wereld perfect ingevuld. Getuige ervan zijn de vele constructies die nu nog onze bewondering wegdragen zoals de serres in Laken, het Brussels Paleis voor Schone Kunsten, het Brugmannziekenhuis, vele diverse privé-woningen...

Tal van bouwwerken zijn in de loop van de jaren echter misvormd, andere zijn jammerlijk verdwenen. Ik denk hierbij natuurlijk aan de Innovation te Brussel die door brand werd vernield en het Volkshuis waarvan de tragische teloorgang in heel Europa nogal wat stof heeft doen opwaaien. Het stof van de afbraak.

Horta bezat een zeer diepgaande kennis van de materialen en de nieuwe technologieën die op deze materialen konden worden toegepast. Daarnaast beschikte hij over het uitzonderlijke kunstgevoel om totaal harmonische gehelen te construeren waarin het kleinste detail in functie van het geheel staat.

"Wat niet goed is voor de bij, kan niet goed zijn voor de zwerm" zou ook HORTA' s *leitmotiv* kunnen zijn geweest.

Over zijn aanduiding voor de bouw van het Volkshuis heeft hij zelf geschreven:

"Men heeft mij voor het Volkshuis gekozen vanwege mijn esthetische opvattingen en helemaal niet vanwege mijn politieke of andere ideeën, al stemden die wel overeen."

De ideeën van HORTA waren in de socialistische middens, met Emile VANDERVELDE in de eerste plaats,

ruim verspreid. Hij doceerde trouwens geschiedenis van de architectuur op de Kunstafdeling van het Volkshuis, een afdeling die door VANDERVELDE was opgericht.

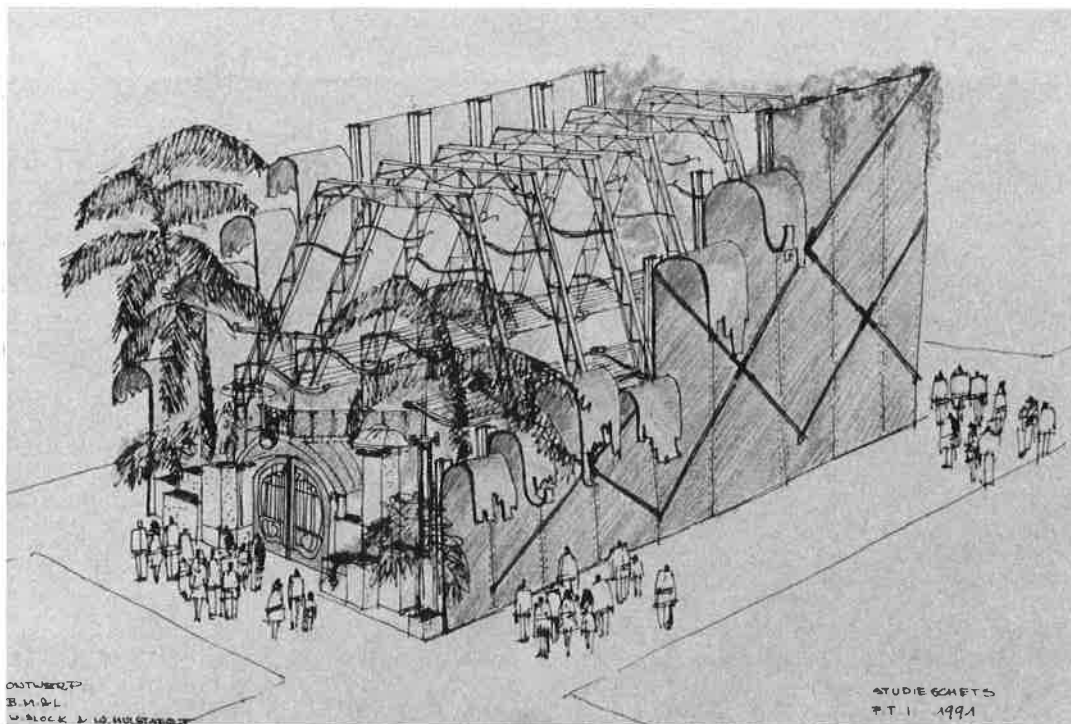
De wereld die HORTA schiep, creëerde een omgeving die buiten de zelfvoldane, burgerlijke goede smaaknormen viel en de voorliefde afzwoer voor de oneindig herhaalde formules van het eclectisme.

Het vernieuwende van HORTA' s architectuur was een weerspiegeling van het anti-conservatisme van sommige van zijn tijdsgenoten.

De symbolische waarde van zijn werk verloor met de jaren aan spankracht. Het is voor velen een bittere ervaring geweest dat het tijdperk van eerherstel, voor de belangrijke bijdrage die HORTA aan ons kunstpatrimonium, pas voor goed begon toen het vervallen Volkshuis onder fel internationaal protest werd afgebroken.

Het Volkshuis stond immers niet enkel symbool voor het uitzonderlijk contact dat bestond tussen de nieuwe artistieke richtingen, de *Art Nouveau* en de arbeidersbeweging.

Dankzij het Volkshuis, in zijn schitterende functionele ijzer- en glasconstructie, was Brussel één der

belangrijkste trefpunten geworden van de Tweede Socialistische Internationale. Veel socialistische Europese leidende figuren waren daarbij diep onder de indruk gekomen van de materiële en intellectueel-artistieke realisaties van de Belgische coöperatieve beweging die in de daaropvolgende jaren in Europa school zou maken.

In de 'Geschiedenis van de Volkshuizen' die in Bologna in 1982 werd gepubliceerd, wordt in een rijk geïllustreerd hoofdstuk, uitvoerig aandacht besteed aan de inhuldiging van het volkshuis in 1899. Het affiche die voor deze opening werd ontworpen is trouwens in Italië in 1902 als postkaart op ruime schaal verspreid. Maar ook in andere landen stellen we vast dat deze constructie tot voorbeeld heeft gestrekt.

Zelfs met de enorme internationale beroering die errond ontstond heeft men het Volkshuis in 1965 niet kunnen redden. De officiële zienswijze die rond monumentenzorg werd gepubliceerd in het Charter van Venetië in 1964 kwam voor het Volkshuis te laat. De vraag blijft trouwens of we nu reeds ten volle beseffen dat *'monumenten niet alleen staan maar een integrerend deel uit maken van*

de omgeving en de maatschappij waarin ze zich bevinden en functioneren'.

Wat is verloren gegaan besef je pas ten volle wanneer je je gaat verdiepen in de publikaties omtrent HORTA zoals het schitterende werk van het Gemeentekrediet dat in februari 1991 verscheen in het kader van de reeks *Musea Nostra*. In dit prachtig, met kleurenfoto's geïllustreerde boek rond het Horta-museum te Sint-Gillis Brussel, worden we geconfronteerd met tal van andere gebouwen die in het Brusselse de vrucht zijn geweest van het talent van HORTA. Het Volkshuis krijgt in het boek een zeer bescheiden plaats met twee zwart-wit foto's: een buitenzicht en de grote feestzaal. Het is inderdaad het enige wat nog overblijft: een zwak beeld van de luster van een eens zo groot voorbeeld op Europees vlak. Deze vaststelling klinkt misschien enigszins bitter. Maar, gedane zaken nemen nu eenmaal geen keer, en we zijn er toch in geslaagd te redden wat nog te redden valt.

Dat de symbolische rechtzetting van het Brusselse Volkshuis in Ingelmunster plaatsvond, kon gebeuren in het kader van *Flanders Technology* en dan nog met

de inzet van nieuwe technologieën, maakt mij tot een tevreden man.

Ik heb immers steeds gesteld dat nieuwe technologieën nooit maatschappelijk neutraal kunnen, en mogen zijn. Meer zelfs, bij de ontwikkeling van nieuwe technologieën, op welk vlak ook, zal in de toekomst steeds een technologisch aspectonderzoek worden ingebouwd om de nieuwe technologieën in een maatschappelijk context in te bedden.

Deze benadering kan een zeer ruim actieterrain bestrijken, zoals deze realisatie van de evocatie van het Volkshuis. Het is een illustratie, zij het dan op beperkte schaal, van het gedachtengoed dat FTI ook verder op tal van andere terreinen zal moeten uitdragen: technologieën voor een betere wereld.

Nieuwe technologieën kunnen ons daarbij niet enkel verantwoorde toekomstperspectieven bieden maar ook de mogelijkheden om onze fouten uit het verleden, waar mogelijk, te herstellen.

Het is een ombuiging van een gedachtengoed die ons tot maatschappelijk relevante toepassingen kan brengen: de technologie ten dienste van de mens en diens noden en verzoeken, ook op cultureel-historisch vlak.